

'Wij willen een succes maken van stedelijke bloemenweides'

Behalve het kweken van wildeplantenzaden, richt de Cruydt-Hoeck zich meer en meer op kennisdeling over de aanleg en het beheer van natuurlijke vegetaties. Dat is nodig, want succesvolle bloemenweides krijg je niet door lukraak wat restruimtes in te zaaien. „Het begint met een visie op het creëren van meer biodiversiteit in de stad. Zoek daar dan de juiste locaties bij.”

Tekst Miranda Vrolijk beeld Gerard-Jan Vlekke en Miranda Vrolijk

Langs de Marnixlaan in Vlaardingen groeit al zo'n twintig jaar een kruidenrijke vegetatie, rond deze tijd bloeien met name moerasrolklaver, zeepkruid, blaassilene en knoopkruid.

Een combinatie van boerenwormkruid en zeepkruid in Vlaardingen. Ger Stam van de gemeente legt uit dat hij bij een nieuw aan te leggen stuk groen vaak kiest om twee standaardmengsels met elkaar te combineren: het bloemrijk graslandmengsel met het akkerbloemenmengsel dat uit éénjarigen bestaat. „Daardoor ziet het er meteen in het eerste jaar spectaculair uit.”

Eigenlijk kweken wij hier allemaal onkruid.” Jasper Helmantel moet er zelf wel om lachen wanneer hij langs de kweekvelden loopt vol vlasbekje, donzige klit en kattenstaart. Helmantel die samen met Jojanneke Bijkerk wildezaadkwekerij de Cruydt-Hoeck runt, bedoelt uiteraard dat veel van de wilde planten die op de kwekerij worden vermeerderd door veel mensen als ongewenst ervaren worden. „Maar ja, onkruid bestaat niet hè.”

In 2007 hebben de twee de kwekerij overgenomen van de vrouw van Rob Leopold, samen met Dick van den Burg oprichter van de Cruydt-Hoeck. Inmiddels kweken ze op diverse locaties in Nijeberkoop honderden soorten. Door samenwerkingsverbanden met andere kwekers kunnen ze in totaal zo'n vijfhonderd verschillende wilde planten leveren. Ze hebben een duidelijk doel. „We willen zo veel mogelijk wilde bloemen in de stedelijke ruimte realiseren”, zegt Helmantel. Daarom richt de Cruydt-Hoeck zich naast het leveren van zaden de laatste jaren meer en meer op kennisdeling. „Ons doel is om bloemenweides succesvol te laten zijn. Daarom willen we de hele groensector opleiden tot goede groenadviseurs.” Een hoge ambitie die zich concreet vertaalt in de ontwikkeling van een uitgebreide website waarop gemeentelijk groenbeheerders, bestekschrijvers en planmakers veel praktische informatie kunnen vinden over de aanleg en het beheer van bloemenweides. De tips variëren van het maken van een vals zaaibed tot het op het hart drukken van de opdrachtgever zelf zijn met zorg uitgekozen Cruydt-Hoeck-zadenmengsel te bestellen. Hiermee voorkomt hij dat de aannemer zelf ergens zaad op de kop tikt.

Daarnaast geeft het bedrijf regelmatig een zaden-catalogus uit met daarin inspiratie en advies. Maar de plannen gaan verder. Zo wil de Cruydt-Hoeck dit najaar beginnen met cursussen over de aanleg en beheer van

bloemenweides, het nieuwe duurzame pand dat ze hebben laten bouwen op de locatie in Nijeberkoop biedt daar geschikte ruimte voor. Maar op locatie ergens in Nederland kan ook. Wat ze daarbij belangrijk vinden, is, om alle schakels in de keten om tafel te krijgen: van de groenbeheerder en de ecooloog tot de financiële man en de aannemer. „Het verkrijgen van een uitgebalanceerde ecologische beplanting is een langdurig proces”, legt Bijkerk uit. „Daarvan zouden ze allemaal doordrongen moeten zijn om het tot een succes te laten maken.” Want nog veel te vaak gaat het in de praktijk ergens in die keten mis.

Wat de Cruydt-Hoeck vooral wil voorkomen is dat het enthousiaste plan van een gemeentelijk groenbeheerder na één jaar naar de prullenbak wordt verwezen omdat het stuk wilde bloemen als mislukt wordt bestempeld. „Om traditionele beleidsmakers te kunnen overtuigen, moet je in het eerste jaar direct scoren”, legt Helmantel uit. „Wij willen de groenbeheerders daarbij helpen.” Ten eerste door hen kennis bij te brengen zodat ze allerlei tegenargumenten van de beleidsmakers kunnen pareren. Maar ook met veel praktische hulp. Door de locatie in kaart te brengen: hoe voedselrijk is de bodem? Hoe zit het met de vochtuithouding? Ook is het belangrijk te weten wat er in het verleden is gebeurd, is de bodem bijvoorbeeld flink verstoord? En wat gaat er op de plek gebeuren? „We helpen om daarbij het juiste mengsel te zoeken en bijvoorbeeld het juiste zaaimoment te kiezen. Daarna volgt advies over het maaibeheer, welke machines kun je het beste inzetten en wanneer? Als je alles in een keer goed doet, bespaar je daarmee uiteindelijk ook veel geld”, zegt Helmantel. Die advisering gebeurt op afstand via de telefoon of per mail, maar bij complexe projecten kan de Cruydt-Hoeck ook worden ingehuurd om op locatie mee te denken.

>

Een bloemenweide is volgens de Cruydt-Hoeck heel geschikt voor een middenberm, zoals hier in het Amsterdamse IJburg.

Foto Cruydt-Hoeck

Verder benadrukt Bijkerk om binnen een gemeente kleinschalig te beginnen. „Maak een aantal kruidenrijke pareltjes die verfijnd beheerd worden. Na opgedane ervaring kan het areaal bloemenweides verder vergroot worden. Liever een klein areaal op een goede manier aangelegd en beheerd, dan een groot areaal matig.” De twee wijzen echter ook op een belangrijke stap die voorafgaat aan het daadwerkelijke aanleggen van bloemrijke vegetatie. Bijkerk: „Het begint met een goede visie op het creëren van meer biodiversiteit binnen een gemeente. Nog te vaak zien we dat restruimtes 'waar men nog wat mee moet' zomaar worden ingezaaid nadat er eerst is gefreesd. Dan kan je ervanuit gaan dat het een woeste bende wordt. Het begint met een goed overkoepelend plan. Zoek daar dan de juiste locaties bij.”

Dertien standaardmengsels

De Cruydt-Hoeck levert dertien standaardmengsels. Deze zijn samengesteld op basis van de functie van de toekomstige bloemenweide en de bodemsoort. Zo heb je het mengsel M4, een 'laag, bloemrijk graslandmengsel voor schrale, droge, bij voorkeur kalkrijke grond', maar bijvoorbeeld ook M5 dat 'Bloemrijk graslandmengsel Nectar onder het maaimes' heet. Die laatste is geschikt om mee te zaaien met reguliere gazonmengsels. De soorten vormen ondanks een intensief maaibeheer toch bloemen die benut kunnen worden door insecten. In een zaadmengsel zitten zo'n twintig tot dertig verschillende zaden. Behalve de standaardmengsels kan de Cruydt-Hoeck ook een speciaalmengsel samenstellen. „Een speciaalmengsel is meestal niet duurder, maar kost ons wel vaak meer tijd”, zegt Helmantel.

De zaden van de Cruydt-Hoeck kennen allemaal een inheemse herkomst. Per plantensoort wordt op diverse plekken in Nederland geoogst om een ruime genetische bandbreedte te behouden. „En dezelfde soort kan zich daardoor aan verschillende omstandigheden aanpassen”, zegt Bijkerk.

Behalve dat met wilde bloemen het openbaar groen mooier wordt en het doorgaans gemakkelijker en goedkoper te beheren is, dragen ze ook fors bij aan de biodiversiteit. Die laatste is één van de belangrijkste argumenten voor het realiseren van kruidenrijke vegetaties, vinden Helmantel en Bijkerk. Dat je al binnen enkele jaren een forse toename hebt qua soortenrijkdom bewijst hun eigen kwekerij. Sinds 2010 groeit voor het kantoor en de kweekvelden een bloemrijke vegetatie, onder meer een mengsel met ruderaal soorten. Tijdens de laatste nachtvlindertelling in augustus werden maar liefst tachtig verschillende soorten geteld. Maar ook allerlei soorten vogels, kevers, bijen en vlinders varen wel door de bloemrijke inrichting. Helmantel en Bijkerk willen meer van dit soort demovelden op hun bedrijf gaan aanleggen. „Om groepen professionals hiermee te inspireren. We streven ernaar om hét bloemenweidecentrum van Nederland te worden.” <

Hoe meer verschillende inheemse wilde bloemen worden toegepast, hoe beter dit is voor de biodiversiteit, aldus de Cruydt-Hoeck. Op de foto links een blauwtje op boerenwormkruid en rechts een bij op duifkruid.

De Cruydt-Hoeck heeft ruim 5 ha aan eigen productievelden. Daarop worden honderden soorten planten geteeld. Van sommige daarvan worden jaarlijks kilo's verkocht, en van anderen slechts 5 à 10 zakjes per jaar (de kwekerij verkoopt ook aan particulieren). De afgelopen maanden stonden vooral in het teken van oogsten, dit gebeurt machinaal met bijvoorbeeld de combine of pluiszuigmachine of met de hand.

'Natuurlijk ecologisch groen draagt bij aan leefbaarheid stad'

Ger Stam, beleidsmedewerker gemeente Vlaardingen

Vlaardingen ligt temidden van grote steden en industrie, van oorsprong geen groene stad, toch kreeg het in 2009 de titel 'Groenste Stad van Nederland' en een jaar later die van Europa. Volgens Ger Stam beleidsmedewerker van de gemeente heeft de bloemrijke vegetatie waarmee de stad is doorspekt daar zeker aan bijgedragen. De omvorming van traditionele grasbermen tot bloemrijk grasland is dertig jaar geleden begonnen en inmiddels groeit langs alle doorgaande wegen een kruidenrijke vegetatie, als groene aders door de stad. Daarnaast wordt bij nieuwbouw altijd gekeken waar er stukken natuurlijk ecologisch groen kunnen worden aangelegd. De zaden hiervoor bestelt Stam namens gemeente Vlaardingen bij een gespecialiseerde leverancier. „Soms kies ik voor een standaardmengsel, maar ik stel zelf ook wel mengsels samen. Door onze jarenlange ervaring weet ik inmiddels wel wat hier mogelijk is.” In speciale gevallen roept Vlaardingen de hulp in van een leverancier, bijvoorbeeld de Cruydt-Hoeck. Bijvoorbeeld onlangs nog toen er over een strook van 400 m klachten van de bewoners binnenkwamen dat er steeds minder bloemen bloeiden. „Die

strook was aan het vergassen, de kwaliteit ervan liep terug. De omstandigheden variëren nogal, zo is een deel wat natter omdat het wat dieper ligt, een ander stuk ligt in de schaduw onder bomen en een volgende juist pal in de zon. Op zo'n moment is het prettig om voor het samenstellen van een nieuw mengsel met een specialist te kunnen brainstormen.”

De aanleg en het beheer van de bloemrijke vegetatie besteedt Vlaardingen aan. In het aanlegbestek staat onder meer dat het zadenmengsel door de gemeente geleverd wordt, dat de grond niet geroerd mag worden, dat door het opbrengen van een laag zand de grond moet worden verschaald maar bijvoorbeeld ook het moment van zaaien. Voor het beheer gebruikt de gemeente het ecologisch maaibestek uit de RAW-systematiek. „Het maaitijdstip is zo afhankelijk van het weer, dat je geen star bestek moet gebruiken.” In het bestek staat onder meer welke machines ingezet mogen worden (klepelen is uit den boze), hoe de aannemer het maaisel moet afvoeren en waar hij gefaseerd moet maaien. De gemeente hanteert hierbij tekeningen waarop met kleuren aangegeven staat welke delen maar één

keer en welke twee keer gemaaid moeten worden. De gemeente monitort in het eerste jaar zelf intensief de ontwikkeling van de vegetatie. „Welke zaden ontkiemen? En hoe ontwikkelen ze zich verder? Dat houden we zelf in de gaten. Hierdoor kan het juiste tijdstip van maaien worden bepaald. En mochten er ongewenste kruiden opkomen - distels bijvoorbeeld - dan halen we die zelf weg”, legt Stam uit.

De reacties van de bewoners zijn over het algemeen positief. Met name de kleurrijke bloei en de insecten en vlinders die de beplanting aantrekt, worden gewaardeerd. „Maar leg je de vegetatie te dicht bij woonhuizen aan, dan kun je vragen verwachten over het rommelige beeld dat de beplanting geeft.” Ook worden niet alle beheermaatregelen begrepen, is de ervaring van Stam. Wanneer vanwege de verkeersveiligheid de beplanting op verkeerskruispunten wordt gemaaid, dan krijgen we vragen van de bewoners. „Omdat de beplanting dan net begint te bloeien. Maar we doen dat omdat door het maaien de beplanting gedrongener blijft en dus veiliger, bovendien bloeien de planten uiteindelijk nog wel een tweede keer.”